

عبرت‌های اندلس

تاریخچه غم‌انگیز شکست مسلمانان در اروپا

سعید طالبی‌نیا

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

مشخصات کتاب

عبرت های اندلس

کد 693

نویسنده: سعید طالبی نیا

ناشر: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

لیتوگرافی: سروش مهر

چاپ و صحافی: نگارش

نوبت چاپ: دوم / بهار 1381

شمارگان: 1200

بها: 1300 تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

پست الکترونیکی: Email: IRC@IRIB.COM

اینترانت:http://WWW.IRC.COM

تلفن: 2935803 و 2910602 تلفکس: 2915510

شابک:5-30-7808 -964ISBN: 964-7808-30-5

ص:1

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

اشاره

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

با سپاس از همکارانی که در آفرینش این پژوهش نقش داشته اند:

ویراستار: ذوالفقار ناصرپور

نمونه خوان: محمدرضا پورفلاحتی و علی روحانی بیدگلی

حروفچینی: راضیه حامد

صفحه آرایی: اکرم سادات بنی زهرا

مسؤول تولید: هادی نعمتی

طراح جلد: حاج رمضانعلی

مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

دی 1381

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

فهرست مطالب

فهرست مطالب5

دیباچه9

پیش گفتار12

بخش اوّل:16

کلیات16

ضرورت و اهمیت موضوع17

 پیشینه ی تاریخی موضوع18

انگیزه ی انتخاب موضوع18

روش و هدف پژوهش19

پرسش های اساسی پژوهش19

بخش دوّم:21

شناخت کلی اندلس21

درآمد22

1. اندلس پیش از ورود اسلام23

موقعیت سیاسی23

موقعیت فرهنگی25

موقعیت اقتصادی27

2. چگونگی ورود مسلمانان به اندلس و دلایل پیروزی آن ها28

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

ص:6

نتایج پیروزی34

پی آمدهای پیروزی مسلمانان34

آثار پیروزی بر جامعه ی اسپانیا34

3. اندلس پس از ورود اسلام35

دگرگونی سیاسی35

اندلس جزئی از حکومت اُموی شام36

حکومت مستقل بنی امیه در اندلس36

ملوک الطوایفی اول37

مرابطین37

دگرگونی فرهنگی38

دگرگونی اقتصادی41

کشاورزی42

صنعت42

تجارت45

شهرسازی45

تشیّع در اندلس47

تشیع در قالب دولت حمودی50

یهود در اندلس52

بخش سوّم:56

علت های شکست مسلمانان در اندلس56

نقش کلیسا و ساکنان بومی اندلس57

حکومت های محلی57

کلیسا و حربه ی دینی60

تهاجم فرهنگی دشمن62

القای روحیه خود باختگی65

ترویج فحشا و بی بند و باری66

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

ص:7

نفوذ در میدان های آموزشی68

نقش مسلمانان71

اختلاف حاکمان مسلمان71

خیانت وزیران و حاکمان80

نقش توده ی مسلمانان اندلس84

نتیجه گیری86

بخش چهارم:90

تهاجم فرهنگی و انقلاب اسلامی ما90

تعریف فرهنگ و تهاجم فرهنگی91

زمینه های تهاجم فرهنگی93

زمینه های داخلی94

ضعف فرهنگِ اجتماعی و مذهبی مردم94

نبود قوانین اسلامی در اداره ی کشور94

الگوپذیری از قوانین کشورهای غربی و شرقی95

کم رنگ شدن ارزش های انقلاب و اسلام96

رفاه طلبی مسئولان و مردم97

عملکرد بد برخی از مسئولان98

تندروی ها در آغاز انقلاب99

وجود خواص منفی گرا100

عقب ماندگی علمی و صنعتی101

فراموشی نسل جوان102

زمینه های خارجی103

تبلیغات103

برتری علمی، صنعتی، نظامی و سیاسی104

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

ص:8

تهاجم فرهنگی و شیوه های آن104

دیدگاه امام و رهبری درباره ی تهاجم فرهنگی112

بخش پنجم:120

رسانه و ایجاد مصونیت فرهنگی120

روش های ایجاد مصونیت در مقابل تهاجم فرهنگی121

تبیین موضوع122

تقویت فرهنگ خودی122

ترویج سنت های غیرمتعارض با دین123

معرفی تاریخ فرهنگی کشور124

معرفی سندهای افتخار ملی124

تبیین جایگاه نظام در سطح جهانی125

گسترش سنت های اسلامی126

تبیین برتری دین اسلام126

تبیین نتیجه ی عمل به قانون ها و احکام اسلامی127

تبیین هدف های دشمن در این تهاجم128

کتاب نامه129

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

دیباچه

فراموشی پیشینه ی گران سنگ و بی رنگ جلوه دادن ارزش های اخلاقی _ انسانی یک ملت، گام نخست در پذیرش فرهنگ غیرخودی است. تفکر مادی همواره، اندیشه معنویت را سدّ راه خود می شمارد و با تمام نیرو در جهت تضعیف ارزش ها و آموزه هایی همچون خداباوری، ایمان، نبوت، امامت و معاد می کوشد؛ تمدن اسلامی را بی مایه می نمایاند؛ در آثار باستانی در پی پس مانده های شرک و جاهلیت است؛ در ادبیات و فرهنگ عامه از ابتذال سخن می گوید؛ در بهره گیری از هنر و موسیقی، اغواگری و خنیاگری را می ستاید و از هر چیزی که راه آسمان را بنمایاند و عطر معنویت و اخلاق و عرفان بپراکند، به شدّت بیزار و روی گردان است. تفکر مادی اذان و آوای قرآن را سدّی نفوذناپذیر در برابر خود می داند. از این رو، پیشینه ی فرهنگی اخلاقی، هنری و علمی فرهنگ اسلام را نفی کرده یا به نابودی و تحریف آن می پردازد و یگانه بهشت موعود را در ورای مرزهای کشورهای اسلامی وعده می دهد. غافل از این که سرزمین اسلام، دیار ارزش هاست؛ مهد ایمان، دانش و هنر و خاستگاه دانشمندان متعهد و عالمان دوراندیش و مجاهدان سلحشور است که در پاسداری از دیانت و پای

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

بندی به ارزش ها سر از پا نمی شناسند و با تمام وجود از نور اسلام _ که بر کالبد خسته ی بشر تابید و به آن حیات بخشید _ پشتیبانی می کند؛ اسلامی که به هنگام غوطه ور بودن سرزمین ها در گرداب جهل و خرافه پرستی، نور ایمان و معنویت و دانش به آن ها افکند و در آن سرزمین ها، اندیشمندان بزرگی پروراند که قله های علم و کمال را درنوردیدند.

آری آن گاه که اروپا در خواب بلند زمستانی فرو رفته بود، اسلام راه را بر آنان روشن کرد و نسیم آزادی و عدالت جسم رنجورشان را نوازش داد و تحفه ی راهشان ساخت. این نور از تنگه ی جبل الطارق به دریچه ی قلب اروپاییان نفوذ کرد و اگر نبود دودستگی ها و روی آوردن حاکمان و در پی آنان توده مردم به بی بندوباری، هیچ گاه دست آوردهای هشت قرن تلاش علمی مسلمانان اندلس در آتش تعصب های کورکورانه قرون وسطا خاکستر نمی شد و کتاب خانه قرطبه با چهار صد هزار کتاب، گنجینه ی با ارزشی می بود که از گزند یغماگران اروپای جاهلی در امان می ماند؛ میراث گران قدر مسلمانان در آتش دشمنی و کینه اهریمنان نمی سوخت و قرن ها ساکنان اندلس که بوی خوش آموزه های اسلامی را استشمام کرده بودند، در آتش انتظار نمی سوختند، امروزه بار دیگر خداباوران دنیا ورود دوباره اسلام را آرزو می کنند.

از آغاز قرن بیستم در غرب، طلیعه ی انقلاب اسلامی، امید رهایی را در دل های آنان شعله ور ساخته است.

کم کم محدودیت ها و دشواری های پیروی از اسلام، در گوشه و کنار جهان برداشته شده و بشر به فطرت خداجو و دین حنیف اسلام روی آورده است. راه آسمان بر روی انسان های غافل و غرق در مادّیت و ماده پرستی گشوده شده است. مسلمانان نیز می کوشند تا از ژرفای تاریخ و حوادث تلخ و دردناک

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

گذشته عبرت آموزند و فراروی خود را درخشان نمایند، زیرا حوادث گذشته چراغ راه آینده است و مسیر حرکت و پویایی را فروزان تر می نماید.

پژوهشگر ارجمند جناب حجه الاسلام سعید طالبی نیا کوشیده اند تاریخ اندلس را پیش از ورود اسلام، بعد از آن و هم چنین علل ناکامی مسلمانان را در این سرزمین _ پس از تهاجم فرهنگی دشمن _ جستجو کرده و فراروی مخاطبان قرار دهد. امید که تلاششان مورد رضایت الهی و مقبول دست اندرکاران محترم فرهنگی کشور قرار گیرد.

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

سفید است.

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

پیش گفتار

سندِ افتخار اسلام، قرآن کریم و سنت معصومان و انسان های وارسته و فرهنگ اخلاقی _ انسانی والا است؛ و این همه از زلال وحی و آرمان های بلند الهی و انسانی برخاسته است. به هر کجا که نور اسلام وارد شد، معنویت و آبادانی و تربیت و هدایت آورد.

کشور اروپایی اندلس نیز زمانی به برکت اسلام، از دانش و فرهنگ بهره برد و به اوج پیشرفت علمی رسید. آن روز که اروپا در جهل و خرافه غوطه ور و از دانش و فرهنگ به دور بود، به گفته «هرمان راندل» استاد دانشگاه کلمبیا:

مسلمین در قرن دهم میلادی در اسپانیا تمدنی پدید آوردند که در آن تمدن، علوم از صورت عقایدمبهم عمومی درآمده بود و با صنایع و فنون زندگی علمی انطباق یافته بود.(1)

هم چنین «لاین پل» مستشرق انگلیسی می نویسد:

اسپانیا هشت قرن در دست مسلمانان بود و نور تمدن آن، اروپا را نورانی ساخته بود و دشت های سوزان این سرزمین در اثر کوشش ملت فاتح، آباد گردید و شهرهای با عظمتی را در این وادی بزرگ به وجود آوردند.

علوم و ادب و صنعت فقط در همین سرزمین اروپایی رونق داشت و از همین رهگذر بود که علوم ریاضی، فلکی گیاه شناسی تاریخ، فلسفه و قانون گذاری تنها در اسپانیای اسلامی تکمیل شده و نتیجه داده بود.(2)

1- سرزمین اسلام، غلامرضا گلی زواره، ص 497.
2- اسلام و بلاهای نوین، محمد غزالی، ترجمه مصطفی زمانی، ص 246.

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را

ص:13

در این زمینه نوشتار دکتر «مارتینز مونتابث» مستشرق اسپانیایی، نیز ارزنده است:

اگر حاکمیت هشت قرنه ی اسلام بر اسپانیا نبود، هرگز این کشور وارد گردونه ی تاریخ تمدن نمی شد. این دوره، در حالی که اروپای همسایه، اسیر تیرگی جهل و عقب ماندگی بود، روشنایی خرد و فرهنگ را به آن جا منتقل کرد.حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49." (class="content_notelink" href="#content_note_13_1">(1

فرهنگ اسلامی علم دوستی چنان در کام مسلمانان اندلس، شیرین افتاد که بسیاری از آنان مشتاق گام نهادن در این راه شدند و این همه در حالی بود که اروپای آن روز، در گرداب تفتیش عقاید وحشی گری و مخالفت با علم غوطه ور بودند.

با ورود اسلام به اندلس، زنان پا به دنیا و فرهنگ دیگری نهادند و به درجات بلند علمی و اجتماعی دست یافتند، همان جایگاهی که امروزه در پی آنند، اما روز به روز زنان را به پرتگاه سقوط نزدیک می سازند. در اوج مدنیت اسلامی در آن جا، زنان تحصیل می کردند و حتی بانوانی در دانش و ادب شهره ی آفاق شدند؛ زنانی همچون «ولاده» دختر امیر محمد که در سال 860 میلادی شاعر برجسته و توان مندی بود.

سواد آموزی چنان رو به فزونی نهاد که تنها در مدت یک سال در قرطبه، بیش از پانزده هزار جلد کتاب نوشته شد و با انتقال صنعت چاپ از بغداد به اندلس، این رقم فزونی یافت. داشتن کتاب و کتاب خانه نشانه بزرگی و فخرفروشی گردید. بزرگانی در میدان علم و نوآوری قد برافراشتند و کارهایی را به بشر و جهان علم عرضه نمودند.

1- مجله آینه پژوهش، مقاله بیداری اسلامی در اندلس امروز از عبدالجبار الرفاعی، ترجمه سید حسن اسلامی، مهر و آبان 71، شماره 15، ص 49.

در پزشکی مسلمانان به درجه ای رسیدند که «سانچو» پادشاه «لیون» از شهرهای شمال غربی شبه جزیره ی ایبری برای معالجه بیماری سخت خود، نزد پزشکان مسلمان رفت و بهبود یافت.(1)

پروفسور «دالماس» استاد بیماری های زنان دانشکده پزشکی شهر «مونت پلیه» اعتراف می کند:

تمدن مسلمانان منحصر به فن معماری و نقش و نگار ساختمان ها و مساجد پرشکوه نیست، بلکه شامل بسیاری از علوم و معارفی می شود که اساس علوم جدید به ویژه علوم گیاه شناسی و پزشکی است.(2)

نهضت علمی ای که با ورود اسلام به اندلس پدید آمده بود، با شکوفا کردن استعدادهای مردم، اندیشمندان بنامی چون ابن مسّره، ابن خرم، ابن باجه، ابن رشد، ابن طفیل، ابن عربی، ابن سید بطلمیوسی، علی بن عباس، زهراوی، ابن سعید مغربی، حیان بن خلف قرطبی، عبدالحمید بن عبدون اندلسی و... را به یادگار گذاشت.

هم چنین با توسعه فعالیت های اقتصادی در بخش های گوناگون صنعت، ریسندگی و بافندگی نیز از رشد چشم گیری برخوردار شد تا جایی که تنها در شهر طلیطله پنجاه کارخانه پارچه بافی وجود داشت که تعدادی از این ها مخصوص بافتن پارچه های ابریشمی بود و حدود چهل هزار کارگر در این کارخانه ها مشغول به کار بودند.مطبوعاتی علمی، چ چهارم، ص 762."
(class="content_notelink" href="#content_note_14_3">(3

آنان در استفاده از معادن نیز به موفقیت های ارزشمندی رسیدند؛ آنان طلا را